

Lublin, 8 września 2018

dr hab. Agata Błachnio

Instytut Psychologii

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

VIDI DECANUS

PRODZIEKAN
ds. Nauk
prof. dr hab. Katarzyna Krasoń

17 WRZ. 2018

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr Magdaleny Hyli pt. *Percepcja Ciemnej Triady osobowości na podstawie wizerunku*

napisana pod kierunkiem dr hab. Ireny Pilch, prof. UŚ

Według art. 13. *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* rozprawa doktorska przede wszystkim powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. W niniejszej recenzji postaram się ocenić, czy spełnia te warunki.

Informacje wstępne o rozprawie

Przedstawiona mi do recenzji rozprawa liczy 223 strony, w tym 182 strony bez bibliografii i aneksów. Rozprawa składa się z 8 rozdziałów. Praca składa się z wprowadzenia, opisu dwóch przeprowadzonych badań oraz omówienia/dyskusji tych badań. Przeprowadzone badania dotyczą percepcji Ciemnej Triady osobowości na podstawie wizerunku. Autorka nawiązuje do paradygmatu psychologii ewolucyjnej. Autorka zaplanowała badania nawiązując do dwóch mechanizmów ewolucyjnych: oszustwa u „drapieżników” (osoby o wysokim poziomie cech Ciemnej Triady) i detekcji oszustw u „gołębi” (osoby o niskim

poziomie cech Czarnej Triady). Badania oparte były na podejściu *thin slice*, które nawiązuje do twierdzenia, że ludzie potrafią rozpoznawać cechy innych na podstawie ubogich danych (tzw. cienkich plasterków). Badania zostały przeprowadzone w modelu korelacyjno-regresyjnym i quasi-eksperymentalnym. Pracę można podzielić na dwie części, pierwsza to przegląd literatury, który stanowi wprowadzenie do badań, i druga część to opis badań własnych. Do tych dwóch części odniosę się poniżej.

Ocena rozprawy

Jeśli chodzi o pierwszą część pracy, która stanowi wprowadzenie do badań (rozdziały 1-4) jest napisana dobrym językiem, czyta się ją bardzo dobrze. Autorka wykazała się znajomością literatury, z łatwością przytacza doniesienia z badań światowych. Sięgnęła do wielu źródeł, co pokazuje, że ma rozeznanie w literaturze przedmiotu. Mam kilka uwag do tej części.

Zabrakło mi nawiązania do pojęcia, które pojawiło się w literaturze, a mianowicie ciemna tetrada. Co prawda, Autorka wspomina o tym konstrukcie na str. 44, ale tylko w jednym zdaniu, nie odnosząc tego do czarnej triady. Przydałby się choć krótki akapit na ten temat.

Opis narcyzmu został zrobiony po macoszemu i skrótowo, brak informacji o zapisie w DSM (przy psychotyzmie jest). Brak informacji o typach narcyzmu np. jawny i ukryty (Wink, & Donahue, 1997), kolektywny (prace Golec de Zavala), obok hipersentytywnego (ten jest opisany), także intencjonalny i niezależny (Wink, 1992). Także makiawelizm został opisany bardzo pobieżnie. Brakuje informacji, jaką definicję tych trzech cech przyjęła Autorka w swojej pracy. W kolejnych podrozdziałach Autorka opisuje związki trzech cech ciemnej strony osobowości z cechami osobowości i aspektami życia społecznego. Te fragmenty pracy oceniam bardzo pozytywnie. W rozdziale 4 Autorka opisując Ciemną Triadę w połączeniu z pierwszym wrażeniem, przytacza badania na temat makiawelizmu i narcyzmu, ale nie

wspomina ani słowa na temat psychotyzmu. Budzi to moje zastrzeżenie, nie wiadomo, czy Autorka do takich badań nie dotarła, czy takich badań nie ma, przydałby się na ten temat krótki komentarz.

Rozdziały, które stanowią wprowadzenie do badań są napisane bardzo dobrym i sprawnym językiem. Autorka planując swoje badania dotarła zrobiła solidny przegląd literatury. Pomimo niedociągnięć, o których wspomniałam powyżej, oceniam tę część rozprawy bardzo pozytywnie.

Następnie Autorka opisuje swoją strategię badawczą. Pomimo, że uważam, że badania zostały zaplanowane w sposób bardzo ciekawy i „z polotem”, w oparciu o dwa mechanizmy nawiązujące do psychologii ewolucyjnej, to opis ogólny badań nie jest dobrze zrobiony (patrz. Zarys problematyki badawczej str. 45). Brakuje jasno postawionego celu głównego, opisanego w jednym zdaniu. Cele realizowane w każdym z badań są opisane dosyć zawile. Autorka pod koniec tego rozdziału pisze „Jednym z celów prowadzonych badań jest poszerzenie wiedzy”. Dla czytelności wywodu lepiej byłoby cele zaprezentować na początku rozdziału 5 i zrobić to bardziej systematycznie, a mniej chaotycznie.

Strony od 48 do 177 stanowią opisy dwóch badań własnych. Każde z badań poprzedzone jest opisem problemu badawczego i hipotezami. Mam kilka uwag do tej części rozprawy. Na stronie 48 Autorka w pytaniu 1 wymienia strategię autoprezentacji, pięć z nich za (Jones i Pittmanem, 1982), natomiast szóstą za Mandal (2014). Jednak zabrakło tu odnośników bibliograficznych. W pytaniu 4, 5 i 6 przy cechach, które nie bardzo wiadomo skąd się wzięły, brak także odnośników bibliograficznych. Nie jest jasne dlaczego np. przy strategii suplikacji Autorka wybrała cechę bezbronność, a nie np. bezradność, przy egamplifikacji wybrała etyczność, a nie np. moralność. We wcześniejszym przeglądzie literatury, gdzie Autorka przytacza swoje wcześniejsze badania (Hyla i Pilch, 2017), przy

strategii autopromocja wymieniła cechę inteligencja, a nie atrakcyjność, jak zrobiła to przy pytaniach badawczych. To wymagałoby komentarza.

Hipotezy są postawione prawidłowo. Należy podkreślić, że mają bardzo dobre wprowadzenie teoretyczne. Ta część opisu badań jest przedstawiona bardzo dobrze. Każda hipoteza z czegoś wynika, co świadczy o zorientowaniu Autorki w literaturze. Autorka zrobiła to wzorowo.

Nie do końca jest jasne dlaczego Autorka wybrała do badania dwa typy narcyzmu hipersensytywny i wielkościowy. Autorka opisała te dwa typy w przeglądzie literatury, ale zabrakło informacji, dlaczego wprowadza oba typy do swoich badań. W zarysie problematyki badań nie zostało o tym wspomniane (jest podane, że będą badane trzy cechy; makiawelizm, psychopatia i narcyzm), natomiast rozróżnienie na dwa typy pojawia się w modelu badawczym na str. 51, bez żadnego komentarza.

Jeśli chodzi o opis narzędzi pomiarowych, jest informacja, że Autorka obliczała BMI, ale nie ma wyjaśnienia, po co. Co więcej, BMI nie pojawia się (poza średnimi dla grup) później w obliczeniach. Natomiast, przy opisie metody MACH-IV zabrakło informacji o autorze polskiego tłumaczenia. Przy Skali Preferencji Strategii Autoprezentacji zabrakło walorów psychometrycznych.

Autorka przedstawia wyniki według kolejnych hipotez. Prezentuje mnóstwo drobnych wyników, co powoduje, że czytelnik może się zgubić w ich gąszczu. Dodatkowo prezentuje obrazki z potencjalnymi komunikatami związanymi z uzyskanymi wynikami. Być może dla jasności wyводу, lepiej byłoby gdyby te komunikaty znalazły się w podsumowaniu badania 1, tym bardziej, jak rozumiem nie są one bezpośrednim wynikiem, ale są utworzone na podstawie wyników. Zdanie hipotezy 4.1, 4.2 i 4.3 nie zostały potwierdzone jest mało komunikatywne. Lepiej jakby napisać, co było treścią hipotez.

Jeśli chodzi o badanie 2, przy opisie metod, brak walorów psychometrycznych Parszywej Dwunastki. Ponadto Autorka w opisie tej metody pomieszała opis metody z procedurą badania. Przy charakterystyce narzędzia znalazła się informacja, podczas której wizyty osoby badane wypełniały metodę.

Przy obu badaniach, przed wynikami związanymi z hipotezami, Autorka umieściła bardzo detaliczne statystyki opisowe i szczegółowe przedstawienie grupy badawczej – znalazło się tam wiele tabel i wykresów. Zdecydowanie ułatwiłoby czytanie, gdyby choć częściowo te informacje zostały przeniesione do Aneksów, tym bardziej, że nie są bezpośrednio związane z hipotezami. Kolejna sprawa, to nagromadzenie tabel, wiele z nich można było połączyć, np. Tabela 131 i 132. Ponadto, w drugim badaniu Autorka uzyskała bardzo małe liczebności, czego jest świadoma, wspominając o tym w ograniczeniach. Sugeruję zwiększyć próbę, przed publikacją wyników.

Autorka dyskusje umieściła na końcu każdego badania. W dyskusji brakuje odniesień do literatury, jest ich naprawdę niewiele, jak na tę część pracy. Choć na przykład pisze, „Uzyskane wyniki wydają się korespondować z rezultatami opisanymi wcześniej...” nie ma odnośnika gdzie wcześniej.

Część rozprawy prezentująca wyniki badań jest obszerna. Choć pomysł badawczy oceniam bardzo pozytywnie, w moim odczuciu, Autorka miała problem z czytelnym zaprezentowaniem swoich wyników. Wyniki badań przedstawione zarówno przy badaniu 1 jak i 2 są bardzo ciekawe, jednak ich ogrom, powoduje chaos. Na pewno ich skondensowanie zwiększyłoby ich czytelność.

Pomimo pewnych uwag, głównie związanych z samą prezentacją rezultatów, uważam, że w tej części Autorka wykazała się umiejętnością prowadzenia badań, robienia analiz statystycznych i ich analizowania. Oceniam tę część pozytywnie.

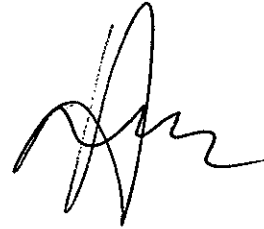
Jeszcze mam kilka drobnych uwag formalnych.

- W rozprawie brakuje streszczenia, zarówno w języku polskim jak i angielskim.
- Str. 32 w ostatnim zdaniu wyraz „noszone” znalazł się chyba przypadkowo?
- Nie jest jasne dlaczego przy nazwisku Czarna pojawiło się imię, a przy innych nazwiskach nie (str. 64)?
- Na stronie 222 pojawiła się literówka (jest sympatycza zamiast sympatyczny) – miejmy nadzieję, że tylko w aneksie, a nie w metodzie, która była dana badanym.
- Zależności pozytywne lub negatywne zostały oznaczone strzałkami, bardziej intuicyjnie byłoby + i – (np. na stronie 108).
- Mam wątpliwość co do oznaczenia hipotez, Autorka zastosowała oznaczenia H1.1, H1.2., H1a, H1b, ale zabrakło hipotez głównych czyli H1, H2. Dla przykładu, przy hipotezach H1.1, H1.2, H1.3..., można by postawić hipotezę H1: Cechy CT mają związek z preferencją strategii autopromocji.

Podsumowanie

Autorka podjęła bardzo ciekawy temat i rozszerzyła wiedzę na temat osób o niskim i wysokim poziomie Ciemnej Triady. Rozprawa jest napisana dobrym i zrozumiałym językiem. Autorka z łatwością sięga do źródeł z literatury światowej. Na uwagę zasługuje bardzo ciekawy sposób przeprowadzenia zaprezentowanych badań w oparciu o psychologię ewolucyjną. To podejście jest spójne a sam pomysł można uznać za twórczy. Najslabszą stroną pracy jest prezentacja rezultatów badań własnych, która mogłaby być wykonana bardziej skondensowanie, co ułatwiłoby to czytanie. Nie ma wątpliwości, że Autorka włożyła dużo pracy w przygotowanie swojej rozprawy. Zaprezentowaną rozprawą pokazała, że potrafi zarówno na podstawie literatury zaplanować badania, poprawnie je przeprowadzić, zanalizować i wyciągać wnioski. W mojej opinii praca spełnia warunki rozpraw doktorskich

według art. 13. Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. **Zatem, rekomenduję wysokiej Radzie Wydziału Nauk Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach przyjęcie i dalsze procedowanie przewodu doktorskiego.**

A handwritten signature in black ink, consisting of several fluid, overlapping loops and a trailing flourish.